

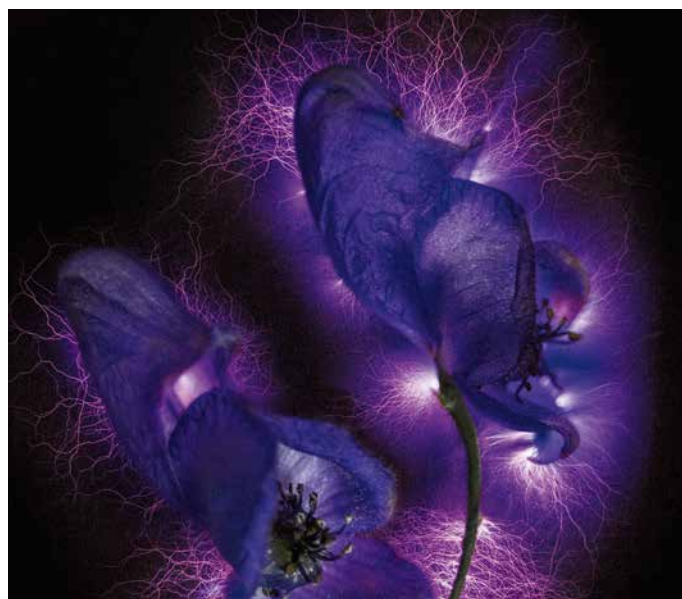

Elin Unnes ger i sin nya bok "Herbariet" en inblick i de vilda växternas uråldriga och förtrollande värld. Den är både en vetenskaplig sagobok och odlingsmanual om läkeväxter, från slingerkrasse och salvia till mjöldryga och malört. Elin Unnes förklarar i boken hur man utvinner doftämnen ur lavendelblommor och gör sin egen absint. Dessutom avslöjar hon att växter kan se, höra och läsa våra tankar.

Text Monica Katarina Frisk **Bild** shutterstock.com, pixabay.com **Kirlianfoto** Valdemar Asp
Foto Calle Stoltz, Ulrika Flordin-Furås

Växternas magi är stark medicin

Det var de giftiga växterna som visade musikskribenten och författaren Elin Unnes vägen till att börja utforska det här med örter, mat och medicinhistoria.

- Från början var jag bara intresserad av grönsaker och annat man kunde stoppa i munnen. Sen läste jag boken "Wicked Plants" och insåg att det finns en massa extremt oätliga växter som är jätteintressanta. Jag fortsatte med en fantastisk svensk bok, "Lust och lidande", som handlar just om giftiga och berusande växter och om hur folk använt dem.

Ju mer Elin läste på desto mer frustrerad blev hon, eftersom hon tyckte att de moderna böcker hon läste inte var tillräckligt modiga. Alla de riktigt roliga, grymma växterna hade redigerats bort.

- Jag fattar varför man väljer att bara fokusera på de oskyldiga växterna och jag vill ju inte heller att nån ska dö efter att de läst nåt jag skrivit. Men jag måste ändå lita på att folk har vett nog att inte röka stormhatt bara för att jag berättar om både nyttiga och farliga växter i en och samma bok!

ELIN UNNES HAR tidigare skrivit en bok om trädgård och odling "The Secret Gardener". Förmodligen har hon en djungel eller till och med en botanisk dröm hemma hos sig?

- Ha ha, I wish! Jag bor i ett av de sista överlevande husen i de gamla Klarakvarteren i Stockholm city. Mitt över kyrkogården från där August Strindberg växte upp. Alltså är det mörkt som på 1800-talet i vår lägenhet och det enda som överlever är deppiga gröna växter.

Elin kallar sina inspirationskällor och den kunskapsbank hon plöjt igenom inför boken för att "doppa tårna ganska ofta i den där bottenlösa gemensamma kunskapsbrunnen". Vad är det du vill komma åt med boken?

- Alltså, egentligen är det ganska få av de mystiska inslagen i boken som är självupplevda. Och det är halva poängen: bara för att jag aldrig hört ett träd prata, så betyder inte det automatiskt att ingen nånsin upplevt växtkommunikation. Det finns många saker som vetenskapsmän och mystiker håller med varandra om och det är just dem jag ville berätta om.

Elin säger att ett syfte med boken är att en skeptiker ska börja läsa den, helt övertygad om sin inställning och sen bli tvungen att gå med på fler och fler nya tankar och sjunka allt djupare ner och till slut acceptera tidigare helt otänkbara saker.

- Jag vill vara den vita kaninen som lurar ner Alice i underlandet.

"Bara för att jag aldrig hört ett träd prata, så betyder inte det automatiskt att ingen nånsin upplevt växtkommunikation."

FÖR ATT FÅ VETA MER och tränga djupare in i växternas magi började Elin således att själv ställa sig ett antal frågor som till exempel: hur kunde de gamla grekerna veta att man skulle använda pyttelite giftig sjölok mot hjärtproblem och hur kunde fattiga irländare på 1100-talet veta att man skulle ta pyttelite fingerborgsblomma mot ödem.

- Jag blir helt tokig av att vi inte vet var all den här gamla örtkunskapen kommer ifrån! Än idag kämpar läkare med doseringen av just fingerborgsblomma mot hjärtproblem. Hur kunde svenska analfabeter överleva och bli friska från samma sorts hjärtproblem, genom att dricka liljekonvaljsnaps?

- Varje gång jag drar iväg och börjar orera om sånt här så frågar alltid mina kompisar: "Men hur kunde de veta allt det där!?" Jag var tvungen att försöka hitta ett svar.

Under läsningen av Elins bok blir jag mer och mer övertygad om att hon också vet att det finns en inneboende magi i naturen.

- Jag har liksom en officiell åsikt och en inofficiell åsikt. Officiellt tycker jag inte att det spelar nån roll. Föreställ dig att du är uppvuxen med ett naturfolk. Att du levat hela ditt liv i naturen, att varje liten förändring i din närmiljö är lika självklar och lika lätt att memorera som att vissa personer håller reda på alla karaktärer och hela handlingen i "Våra bästa år" (den amerikanska såpopperan, red anm).

- Det är inte jättesvårt att sätta sig in i, säger hon med en förnumstig min. Under tiden jag själv lärt mig namnet på typ 10-20 olika vilda växter har jag blivit 500 procent mer uppmärksam på min omgivning.

ELIN BER MIG GÖRA ett tankeexperiment: Tänk dig att du är uppvuxen med en animistisk tro, där det är helt naturligt att beskriva naturen och djuren som besjälade.

- Om du sen lägger märke till att ett visst djur äter en viss växt och får en viss effekt av det, som shamaner och medicinmän både i Norden och Sydamerika har lärt sig, då kommer du att beskriva det som om djurets ande eller växtens ande berättade för dig ▶

**KORT
OM
ELIN**

ELIN UNNES

ÅLDER 37 år.

BOR Med sin man i Stockholm. Odlar på ett koloniområde strax norr om stan.

GÖR Skriver regelbundet om musik för Dagens Nyheter och om odling för Allt om Trädgård. Bloggar och är sidekick i en podd som heter "GrönsaksLandet".

HEMLIG TALANG Gör en vass karaokeversion på "Okie from Muskogee".

AKTUELL MED "Dryckesprovning - Drink din trädgård!" på Spritmuseum, Djurgården, Stockholm, den 19 september. Förförköp på www.spritmuseum.se

Visste du att

ELIN UNNES är rockjournalisten som började leva ett hemligt dubbelliv som odlare.

ELIN har varit redaktör på tidningar som Darling, Vice och Rodeo. Efter flera år som musikkritiker på Svenska Dagbladet gick hon 2013 över till att skriva för Dagens Nyheter. 2014 debuterade hon som författare med boken "The Secret Gardener", som utsågs till Årets svenska måltidslitteratur i kategorin Köksträdgårdslitteratur.

”Jag är övertygad om att allt i naturen betyder nåt, har en plats, ett skäl.”

om de medicinska egenskaperna. För det är precis så du upplevde det. Det handlar egentligen inte om magi, det handlar om lingvistik. Det vi avskriver som mysticism är i själva verket bara en enorm biologisk kompetens. Det är min officiella åsikt.

- Inofficiellt tror jag tyvärr helt och hållet på magi, säger hon lugnt avväpnande.

I boken resonerar Elin om att för att lära känna en växtande

är det nog en förutsättning att man har odlat sin egen trädgård. Fått smaka på frukterna och äta sin egen skörd för att uppskatta det mödosamma arbete som lagts ner.

- Jag har aldrig sett det guliga och pyntiga i naturen. För mig handlar naturen om sex och död, precis som musiken jag lyssnar på.

ELIN ÄR ÖVERTYGAD om att allt i naturen betyder nåt, har en plats, ett skäl.

- En av de coolaste grejerna med att bli odlingsintresserad är att det gröna brus som är naturen blir till klara, enskilda toner. Och för varje vild växt du lär känna förvandlas tonerna till en sång.

Så uttrycker sig bara den som är extremt lyhörd. Elin har också förstått att det är något som folk lagt märke till sedan urminnes tider, när man utforskat metoder för att dechiffrera naturens sång.

- Som till exempel i Sydamerika, där folk går på växtdietas. Medicinmännen, curanderos, gör det med medicinalväxter medan häxdoktorerna, brujos, gör det med magiska plantor.

Har du själv gått på växtdieta med växterna och örterna du skriver om?

- Nä, jag har aldrig gjort en riktig dieta. Men jag tycker mig märka små darrningar av effekten som shamanerna eftersträvar: ju mer man lär sig om en grej, desto mer uppmärksam blir man. Det är säkert samma sak med bilar

och fotbollslag.

Elin berättar att hon sår, planterar, läser på och pratar om en viss växt. Det är så hon lär känna den.

- Jag luktar och nyper och till slut smakar jag, även om det känns läskigt, som med vänderoten, som luktar fotsvett och blir till ett mörkbrunt te som ser ut som smutsvatten. Jag stirrar på växten som en förälder ser på sitt barn, som en hund glor på torktummlaren. Till slut, när jag känner växten som en vän, är det som om den vinkar till mig ute i naturen, även om jag bara anar den i ögonvrån.

DET NYVAKNADE intresset för örter, naturläkekunst och odling tror Elin handlar mycket om insikten att stora internationella företag som numera styr våra liv inte nödvändigtvis har vårt bästa för ögonen.

- Så med hjälp av saker som hantverk, odling och hembakade skönhetskrämer försöker vi återta kontrollen över små delar av livet.

Medan Elin skrev sin bok befann hon sig i en fantastisk trädgård i Normandie. Trädgården anlades i början på 1900-talet, som en reaktion mot det filosofen och nationalekonomen *Max Weber* kallade för ”desillusionen om världens tillstånd”.

- Ambitionen med trädgården, som är skapad av trädgårdsarkitekten *Gertrude Jekyll* utifrån konsthantverksrörelsens metoder, var att återförtrolla världen. Både

Rum Plum Jam

Det här blir en mörk, rejäl marmelad och de tuggiga plommonskalerna smakar som syltade russin eller nåt annat lyxigt och världsfrånvänt. (Ursäkta den engelska titeln, jag kunde inte låta bli.) Blir till lite drygt 1 ½ liter marmelad.

1 kg plommon, grovhackade
2 msk pressad citronjuice
1 dl vatten
7 dl rå- eller strösocker
ev 1 gnutta vaniljfrön och/
eller 1 dl rom

Koka upp plommon, citronjuice, vatten och socker, och ev vaniljfrön, i en rejäl kastrull. Sjud – rör om då och då – tills marmeladen tjocknar, ungefär 30 minuter. Häll ev i rom och ta grytan från värmen. Skeda över marmeladen i steriliserade burkar med tättslutande lock. Skruva på locket och förvara mörkt och kallt. Ät på smörad toast eller i sylrig getyoghurt. Håller sig minst några månader i kylan.

Max Weber och Gertrude Jekyll levde och verkade när industrialiseringen fortfarande var i sin vagga. Nu lever vi istället med industrialiseringen gamla rötta bakfylla. Jag tror att de reaktioner vi ser nu är en direkt spegling av det stillsamma motstånd som folk ägnade sig åt under 1900-talets början.

Frees reporterer såg nyligen om *Cleve Backsters* video från 1960-talet, som finns på Youtube, om växternas förmåga att känna och lögnedektorn. Och läste vetgirigt "Växternas hemliga liv" av *Tompkins* redan på 1980-talet. Båda var ögonöppnare för hur förtäta naturens inneboende magi är. Kanske därför jag mår så om mina tomater, persilja och pelargon i min egen trädgård.

ELIN FÖRKLARAR FRANKT

men omsorgsfullt med hänvisning till forskning inom kvantfysiken och fotosyntes att växter förmodligen kan uppfatta våra tankar och

definitivt kan kommunicera med varandra. Men jag undrar ändå vad hon tror på?

- Det spelar ingen roll om Cleves experiment är "på riktigt" eller inte: människor har upplevt att växter pratat med dem i alla tider. Att växter och djur kommunicerar med varandra börjar vi bara precis få bekräftelse på, men det har ursprungsbefolkningar alltid vetat.

Boken är illustrerad med bilder på växter som har fotats med kirlianteknik, som tycks fånga levande väsens aura. Hur kommer det sig?

- Det var min man *Stefan Fält*, som kom på idén. Vi var ute och gick en dag och så tvärstannade han och sa: "Vi ska aurafota växterna." Jag fick honom att svära på att han skulle komma ihåg hur han fått idén, men redan två dagar senare hade han glömt det. Han fick väl lite kontakt med det astrala planet bara, säger Elin och skrattar till.

Att skriva boken har gett Elin en glimt av den hisnande värld som växter lever i, säger

hon. I den världen är allt hela tiden i färd med att antingen förföra eller förtära något annat och där alla är uppkopplade mot ett världsomspännande svampnät.

- Jag har faktiskt blivit väldigt misstänksam mot naturen och är nu övertygad om att alla växter är dödligt giftiga, tills dess att de bevisat motsatsen. En av de växter som dock gjort sig oumbärlig för mig är vänderoten, som jag aldrig mer kommer vilja vara utan. Vänderot tar hand om deadline-framkallad sömnlöshet som inget annat. 😊

Elin's bästa

KROPPSLOTION

Finns det någon skönhetsprodukt som du är speciellt förtjust i själv?

- Kroppsolja med örter, istället för hudlotion! Jag kan inte använda köpe-lotion längre, tycker den luktar skunk. Jag inbillar mig att jag känner lukten av alla konstiga kemikalier och billig, spritig parfym.

GÖR SÅ HÄR: Det enklaste sättet att göra en kroppsolja är bara att lägga en bra hudvänlig ört, som ringblomma, lavendel eller citronmeliss, i olja och låta det dra i några veckor. Ta den olja du själv föredrar: oliv, sesam eller kokos till exempel. Sila bort örten och använd.

Plus mer

Böcker av Elin Unnes: "Herbariet" (Natur & Kultur, 2016). "The Secret Gardener" (Natur & Kultur, 2014). Böcker som nämns i intervjun och flera andra inspirationskällor listar och tipsar Elin om på ett oöverträffat underhållande sätt i slutet av sin bok. Bland andra rekommenderar Elin Unnes en fantastisk liten rapport som heter "Towards understanding plant bioacoustics" av *Monica Gagliano*, vid Centre for Evolutionary Biology, School of Animal Biology, vid universitetet Western Australia, som handlar om majs-kornens hörsel! "Växternas hemliga liv", *Peter Tompkins*, *Christopher Bird* (Lindqvist förlag, 1976).

DRÖMRÖKELSE

Använd torkade växtdelar. Blanda ½ del lavendel och ½ del rosor till 1 del lagerbär och 1 del ringblommor. Tillred rörelsen en torsdag eller natten till en måndag. Bränn före läggdags över glödande kol.

ClearLife.se

Ditt välbefinnande på nätet

- superfood / raw food
- ekologisk hudvård
- naturliga kosttillskott
- ekologiska yogamattor
- ekologisk hårvård
- med mera..

Kvalitet
Kunskap
Service